

Tiltak for arbeid

FINANSDEPARTEMENTET

Tiltak for arbeid

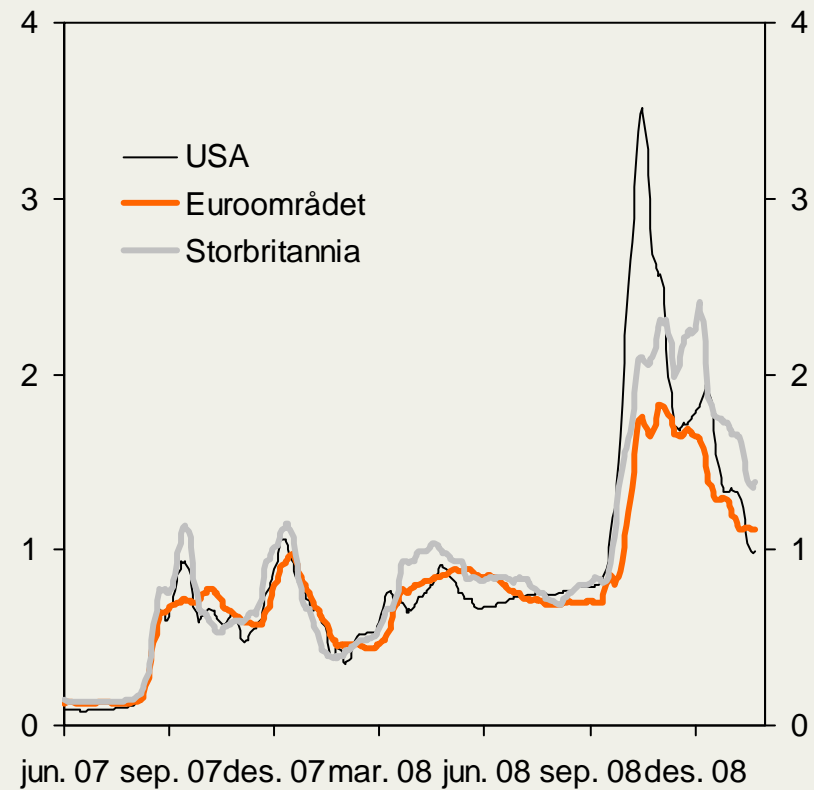
Finansminister Kristin Halvorsen

26. januar 2009

Internasjonal finanskrise

- 2008 var et år preget av betydelig uro i verdens finansmarkeder
- I september/oktober gikk uroen over til å bli en alvorlig krise
- Rask inngripen fra myndighetene hindret en kollaps i det finansielle systemet
- Situasjonen i finansmarkedene har bedret seg noe, men er langt fra normal

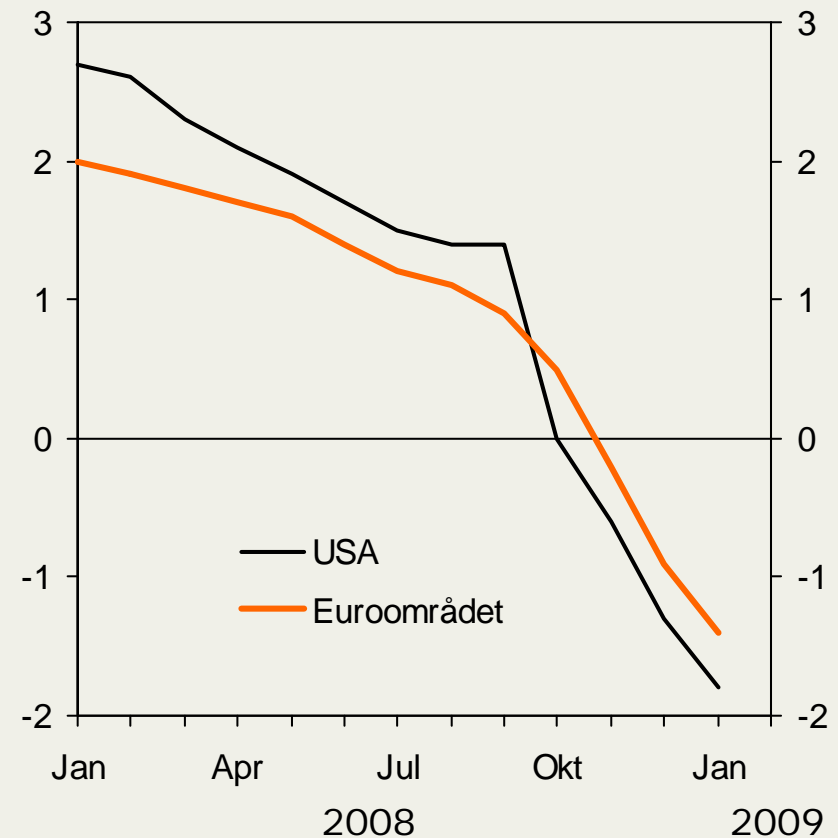
Differanse mellom tremåneders penge-
markedsrente og forventet styringsrente

Svekkede vekstutsikter internasjonalt

- Finanskrisen bidrar til en dramatisk forverring av vekstutsiktene internasjonalt
- Tiltakspakker og lavere renter bidrar til å dempe nedgangen. Likevel kan 2009 bli det svakeste året i industrilandene siden andre verdenskrig
- Nedgangen internasjonalt rammer også norsk økonomi

Consensusanslag for BNP-vekst i 2009 gitt på ulike tidspunkt. Prosent

Hva gjør vi i denne situasjonen?

2008

- 7. okt – Regjeringen legger fram et ekspansivt budsjett for 2009
- 12. okt – Bytteordning for inntil 350 mrd. kroner for å bedre bankenes tilgang på langsiktig finansiering
- 15. okt – Renten settes ned med 0,5 prosentpoeng
- 29. okt – Renten settes ned med 0,5 prosentpoeng
- 21. nov – Egenkapitalen i Kommunalbanken økes med 300 mill. kroner
- 23. nov – Den alminnelige garantiordningen i GIEK økes med 60 mrd. kroner, ordningen med byggelånsgaranti for skip med 3 mrd. kroner og Innovasjon Norges låneramme med 1 mrd. kroner
- 27. nov – Statlig lån til Eksportfinans (50 mrd. kroner i 2009 og 2010)
- 17. des – Renten settes ned med 1,75 prosentpoeng

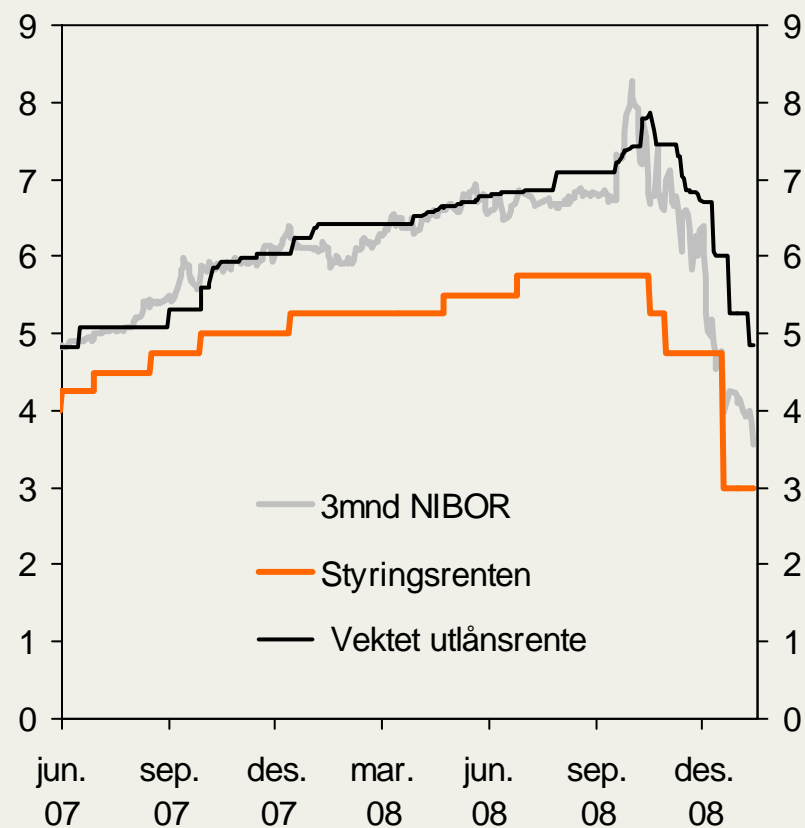
2009

- 26. jan – Tiltakspakke for arbeid
- 9. feb – Nye tiltak for lån til næringsliv og husholdninger

Pengepolitikken har svart med lavere renter

- Styringsrenten er redusert med 2,75 prosentpoeng siden midten av oktober
- Påslaget på pengemarkedsrenten har falt etter innføringen av tiltakspakken overfor bankene, og utlånsrentene er raskt på vei ned
- Norges Banks rentenedsettelse gir rundt 20 mrd. kroner ekstra til husholdningene ved fullt gjennomslag i utlånsrentene

Pengemarkedsrenten og bankenes utlånsrenter på nye lån. Prosent

Krisa gir behov for ytterligere tiltak for bekjempe arbeidsledighet

Regjeringen legger fram tiltak for 20 mrd. kroner:

- 16 $\frac{3}{4}$ mrd. kroner i økte utgifter
- 3 $\frac{1}{4}$ mrd. kroner i skattelette

Anslagsendringer i budsjettet gjør at den samlede budsjettstimulansen blir på 27 mrd. kroner i forhold til vedtatt budsjett

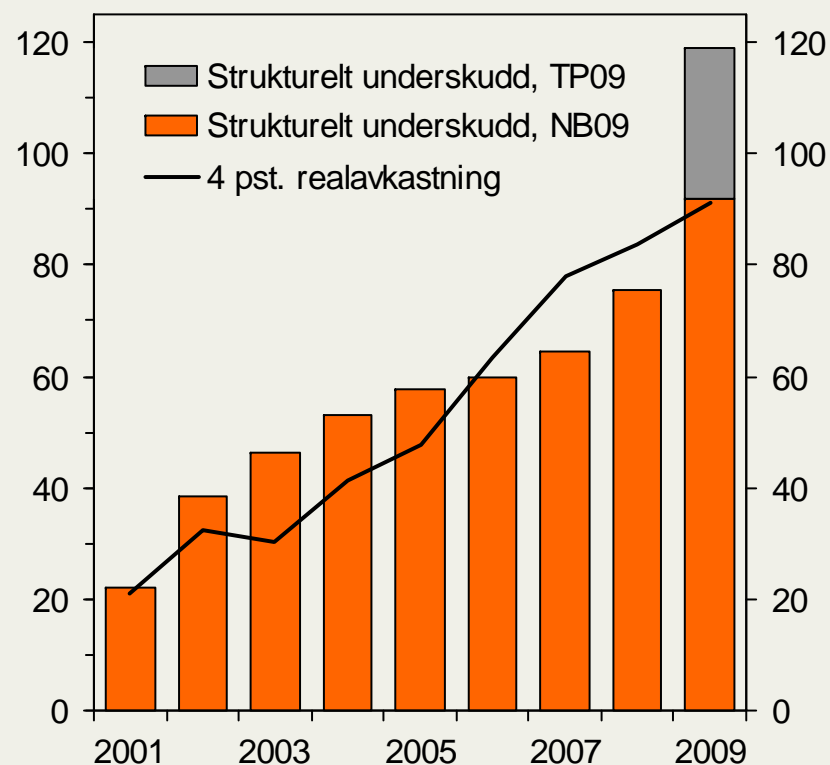
I tillegg:

- Utvidelse av låne-, garanti- og investeringsrammer på i alt 8 mrd. kroner

Budsjettpolitikken brukes aktivt ...

- Det strukturelle, oljekorrigerede underskuddet i 2009 anslås til 119 mrd. kroner. Dette er 27 mrd. kroner mer enn i vedtatt budsjett
- Bruken av oljeinntekter øker nå med 43 mrd. kroner fra 2008
- Budsjettet gir en impuls tilsvarende 2,3 pst. av BNP for Fastlands-Norge. Regjeringens nye tiltak bidrar med om lag halvparten

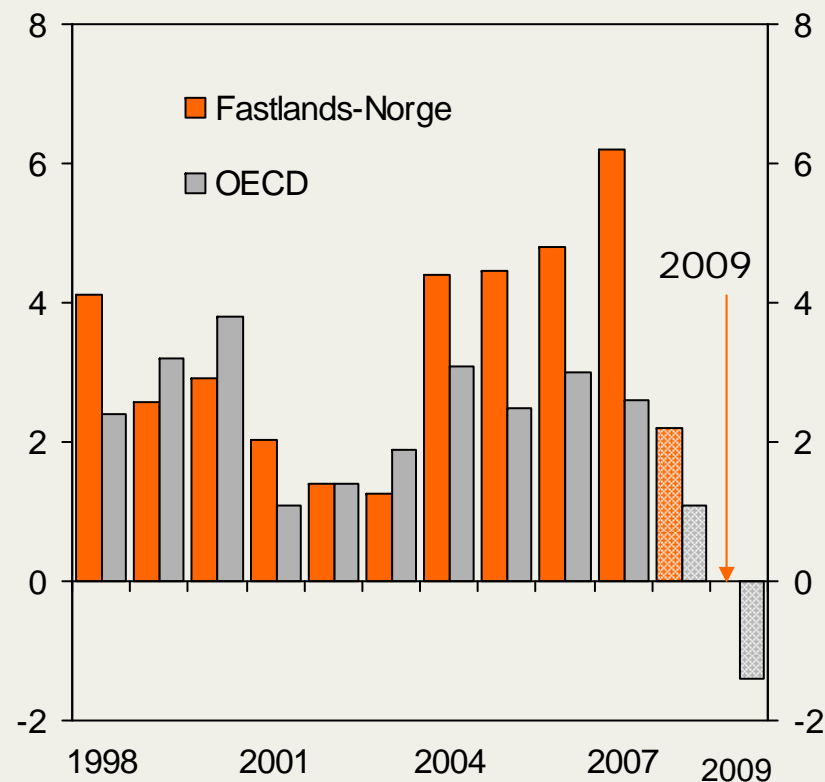
Forventet realavkastning av Statens pensjonsfond – Utland og strukturelt underskudd. Mrd. 2009-kroner

... for å dempe nedgangen i økonomien

- Stor usikkerhet om den videre utviklingen
- Samlet sett kan det ligge an til nullvekst i norsk økonomi i 2009
- Lavere renter og ekspansiv budsjettpolitikk gir betydelige stimulanser, men den økonomiske politikken kan ikke forhindre et tilbakeslag
- Men, den økonomiske politikken bidrar til at Norge blir mindre hardt rammet enn mange andre land

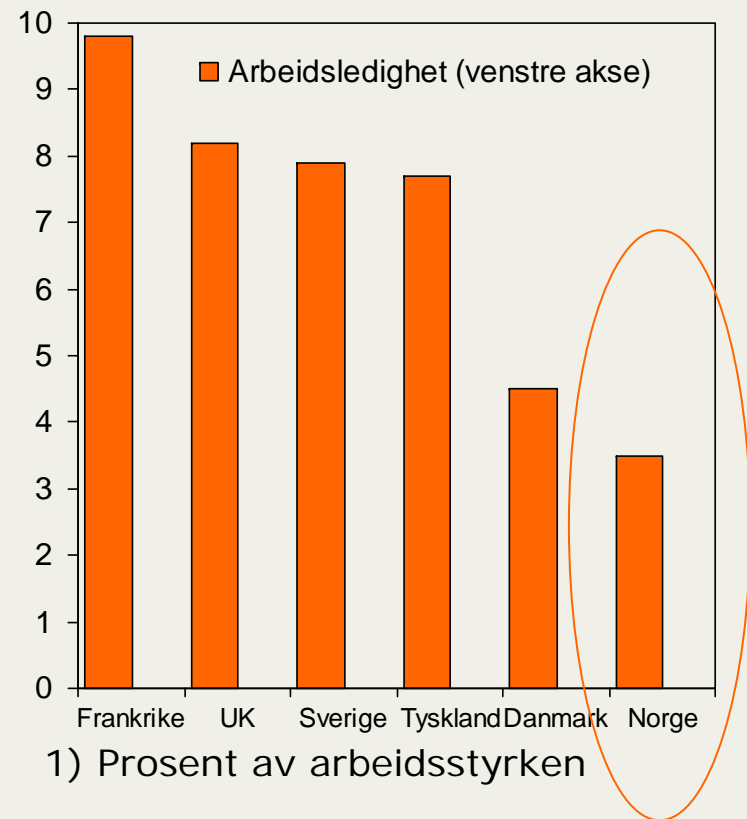
BNP for Fastlands-Norge og handelspartnerne. Prosentvis vekst fra året før

Lav ledighet

- Norge er ikke blant landene som ser ut til å rammes hardest av nedturen

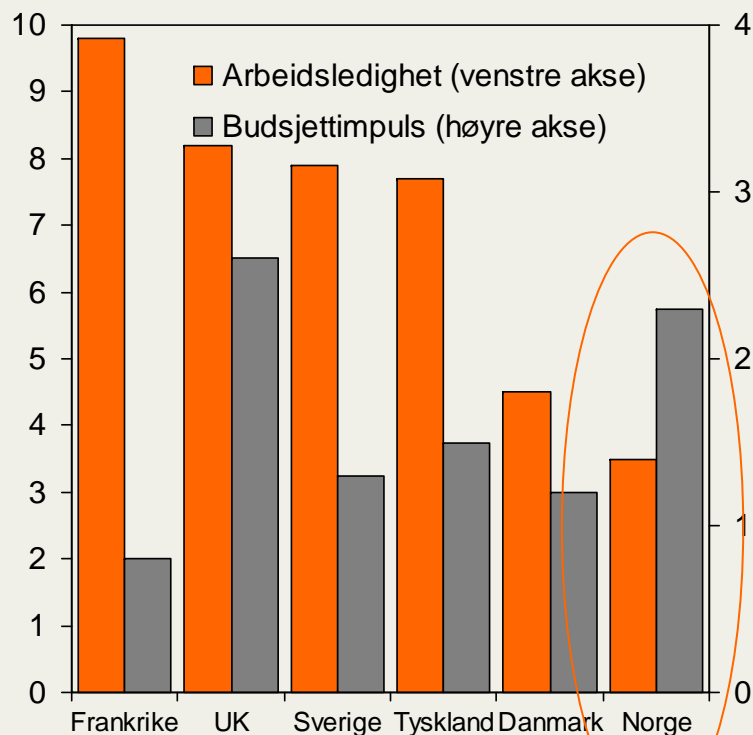
Arbeidsledighet¹⁾

Lav ledighet og betydelig finanspolitisk stimulans

- Norge er ikke blant landene som ser ut til å rammes hardest av nedturen
- Likevel er impulsen fra finanspolitikken større enn i de fleste andre land
- Tilbakeholdenhet i oljepengebruken gjennom oppgangen har gitt oss handlingsrom

Arbeidsledighet og Finanspolitisk impuls¹⁾

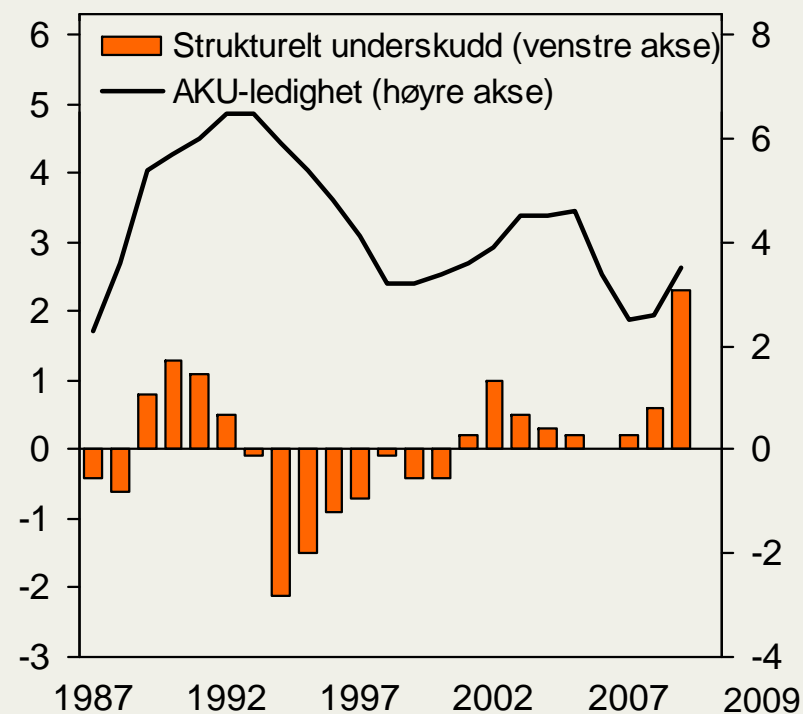

1) Prosent av arbeidsstyrken og endring i budsjettunderskuddet fra 2008 til 2009 i prosent av BNP

Raske og sterke stimulanser fra finanspolitikken

- Viktig å unngå en kraftig økning i ledigheten
- Budsjettpolitikken legges om tidligere og kraftigere enn på slutten av 1980-tallet
- I tillegg bidrar pengepolitikken til å dempe tilbakeslaget i økonomien

Arbeidsledighet (AKU) i prosent av arbeidsstyrken og budsjettimpuls i prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge

Gode tiltak kan skape muligheter

Derfor skal:

- tiltakene virke raskt på arbeidsmarkedet
- tiltakene være målrettede
- tiltakene være midlertidige
- tiltakene styrke Regjeringens politikk for miljø og fordeling

Hovedvekten i pakken på utgiftssiden, men også målrettede skattetiltak for næringslivet

Skattelett for bedriftene

- Har vurdert ulike innspill, bl.a. avskrivningssatser, selskapsskatt, arbeidsgiveravgift, konjunkturfond
- Vårt forslag tar utgangspunkt i felles mål for innspillene:
 - Motvirke nedgangen for bedriftene, og i særlig grad for de som merker nedgangen sterkest
 - Bidra til styrket likviditet
 - Midlertidighet

Konjunkturavhengig skattelette

- Få utbetalt skatteverdi av underskudd (opptil 5 mill. kroner) i 2008 og 2009 mot overskudd to foregående år
- Demper nedgangen ved å tilføre selskapene likviditet
- Motsvares av økt skatt når selskapet igjen går med overskudd (mindre underskudd til fremføring)
- Målrettet mot de som rammes hardest
 - må ha gått med overskudd før, og ha underskudd nå
 - større underskudd – større utbetaling
- Bokført provenytnap på 3¼ mrd. kroner i 2009.
- Samlet likviditetstilførsel i 2009 og 2010 på minst 7 mrd. kroner
- Samlet utbetaling i 2009 og 2010 på opptil 2,8 mill. kroner per selskap

Styrke Skattefunn-ordningen

- Vi øker beløpsgrensene for fradragsgrunnlaget
 - fra 4 til 5,5 mill. kroner for egenutført FoU
 - fra 8 til 11 mill. kroner for innkjøpt FoU
- Tiltaket kan bidra til at flere prosjekter blir gjennomført og at prosjektene blir gjennomført raskere enn planlagt
- Provenytap: 180 mill. kroner bokført i 2010

Grønn profil på tiltakspakken

• Tiltak for energieffektivisering	1 200 mill. kroner
• Naturforvaltning, kulturminnevern mv.	340 mill. kroner
• Testanlegg på Mongstad (anslag)	962 mill. kroner
• Miljøforskning - havvindmøller	75 mill. kroner
• Ladestasjoner for el-biler	50 mill. kroner
• Bioenergi	50 mill. kroner
• Gang- og sykkelveier	500 mill. kroner
• Jernbanesatsing	1 301 mill. kroner
• Strengere energikrav	

Tiltak for mer velferd i kommunene

Samlet inntektsøkning	6,4 mrd. kroner
• Ekstraordinært vedlikeholdstilskudd	4,0 mrd. kroner
• Økte frie inntekter (inkl. merverdiavgiftskompensasjon)	2,0 mrd. kroner
• 1500 flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger	157 mill. kroner
• Økt tilskudd til lærlinger	185 mill. kroner
• Digital fornying	60 mill. kroner
• Økt rentekompensasjon	42 mill. kroner
✓ Kommunene kompenseres for lavere skatteinntekter (1,2 mrd. kroner)	
✓ Investeringsrammen for skole- og svømmeanlegg økes med 1,0 mrd. kroner	
✓ Investeringsrammen for kirkebygg økes med 0,4 mrd. kroner	
✓ Tilsagnsrammen for investeringer i omsorgsboliger og sykehjemsplasser økes med 0,6 mrd. kroner	

Samferdselstiltak som skaper bedre framkommelighet

Nye tiltak

• Riksveginvesteringer	1,5 mrd. kroner
• Drift og vedlikehold av riksveger	0,8 mrd. kroner
• Drift og vedlikehold av jernbanen	0,8 mrd. kroner
• Investeringer i jernbanen	0,5 mrd. kroner
• Kystverket	150 mill. kroner
	3,8 mrd. kroner

Tiltak for arbeidsledige

- Nivået på arbeidsmarkedstiltakene økes med 6 000 plasser 650 mill. kroner
- 320 nye stillinger i NAV 156 mill. kroner
- Permitteringsregelverket: 26,4 mill. kroner
 - Øke den maksimale perioden med dagpenger fra 30 til 42 uker
 - Redusere arbeidsgivers lønnsplikt fra 10 til 5 dager

Tiltak for kompetanse, omstilling og nyskaping

- Innovasjon Norge – tilskudd og tapsfond 320 mill. kr.
 - Innovasjonslåneordningen (+600 mill. kr.)
 - Garantiordningen (+280 mill. kr.)
- Innovasjon Norge – nytt etablererstipend 150 mill. kr.
- Innovasjon Norge – FoU-kontrakter 65 mill. kr.
- Innovasjon Norge – Marint innovasjonsprogram 20 mill. kr.
- GIEKs u-landsordning 150 mill. kr.
 - Lånerammen økes med 1 050 mill. kr.
- Argentum 2 246 mill. kr.
 - Økt egenkapital (2 mrd. kr.)
 - Staten tar ikke ut utbytte (246 mill. kr.)

Tiltak for kompetanse, omstilling og nyskaping, forts.

• Økt tilskudd til lærlinger	195 mill. kr.
• Brukerstyrt innovasjonsarena	75 mill. kr.
• Miljøforskning - havvindmøller	75 mill. kr.
• Stipendiatstillinger (nærings-PhD og MNT-fag)	48 mill. kr.
• IKT-tiltak	100 mill. kr.
• Basiskompetanse i arbeidslivet	20 mill. kr.
• Ny sjanse	15 mill. kr.
• Trebasert innovasjonsprogram	20 mill. kr.
• Skattefunnordningen utvides	

Øvrige byggeprosjekter

Økte utgifter	2,8 mrd. kroner
• Ekstraordinært vedlikehold i helseforetakene	1 000 mill. kroner
• Vedlikehold og nybygg i universiteter og høyskoler	470 mill. kroner
• Vedlikehold, prosjektering mv. i Statsbygg	463 mill. kroner
• Tilskudd til utleieboliger	250 mill. kroner
• Tilskudd til idrettsanlegg	250 mill. kroner
• Vedlikehold av nasjonale festningsverk	88 mill. kroner
• Museer og kulturbygg	78 mill. kroner
• Studentboliger	75 mill. kroner
• Andre tiltak	154 mill. kroner

Utlånsrammen i Husbanken økes med 2 mrd. kroner

Tiltak for arbeid (mrd. kroner)

Økte utgifter		16³/₄
• Tiltak i kommunesektoren	6,4	
• Samferdsel	3,8	
• Andre byggetiltak	2,8	
• Kompetanse og omstilling	1,8	
• Energi og miljø	1,6	
• Politiet	0,2	
<u>Skattetiltak (minst 7 mrd. kroner over 2 år)</u>		3¹/₄
Sum nye tiltak		20
<u>Anslagsendringer</u>		7
<u>Samlet ekstra budsjettstimulans</u>		27
Låne-, garanti- og investeringsrammer		8

Tiltak for arbeid og grønn omstilling

Les mer: www.statsbudsjettet.no